

PETRI PICTAVIENSIS MONACHI

PANEGYRICUS

Petro Venerabili dictus, in primo adventu ejus ad Aquitaniam secundam.

(*Biblioth. Clun.*, 607.)

EPISTOLA PETRI PICTAVIENSIS

AD DOMNUM PETRUM ABBATEM CLUNIACENSEM.

Domno venerabili et Patri dulcissimo, PETRO sanctæ Clun. Ecclesiæ abbati, PETRUS Pictaviensis peccator et infirmus monachus, filialis in Christo dilectionis affectum.

Sicut præcipere dignatus estis, Pater amantissime, versiculos illos quos olim juvenis, eo tempore quo n.e de luto sæcis, et de lacu miseriæ eduxistis, in omnipotentis Creatoris, a quo omne bonum habetis, et vestra laude cõposui, nunc tandem emendatos edidi, et in capite Epistolarum vestrarum ordinate descripsi. Illos autem vestros, quibus æmulum nostrorum brutam barbariem potentissime confutastis, ibidem apposui (21). Qui licet aureo suo fulgore argenti nostri pauperulum candorem reverberent, multum tamen animo meo placent, quia contra hostes nostros quasi evaginatum gladium tenent. Si quis autem adversum me indignatur quod nomine meo aliquid intitulare et libris vestris apponere ausus fuerim, sciat hoc non mea præsumptione, sed vestra, cui nefas duco contradicere, jussione factum esse. Ego vero cum in omnibus, tum etiam in hoc vobis obtemperare non dubito, non arrogantia studio (quam semper a me longe faciat Dominus!), sed obedientia devotione, præsertim cum sciam multos probatæ religionis et humilitatis viros, hoc idem de quibuslibet scriptis suis olim studiose fecisse. Quos certe magis in hoc quantulocunque opusculo nostro imitari affecto, quam quosdam nostri temporis scriptores, qui nescio qua vel cautela, vel imperitia ubique nomina sua supprimunt, incurrentes apocryphorum scriptorum recordiam, qui sive de falsitate, sive de hæresi, quibus ut fertur, sua omnia fermentabant, redargui fugientes, nusquam propria vocabula prætulere. Non ergo me hinc aliquis ante tempus judicare festinet, sed Deo et conscientia meæ me dimittat, et ipse, si voluerit, Ovidium sine titulo scribat. Vos autem, Pater charissime, filioli vestri, quem Christo Domino in secundo baptisate genuistis, indesinenter memorem Deus omnipotens hic et in æternum custodiat. Valete semper in Domino:

INCIPIT PANEGYRICUS.

Plaudite, felices, hilarescite, Cluniacenses,

A Redditus est vobis moribus alter Hugo.
Nobilis ille fuit, magnisque parentibus ortus:
Ilunc quoque præclarum reddit origo patrum.
Ille super cunctos, quos excolit ac veneratur
Gallia Lugduni, nobilitate nitet.
Hunc Latia gentes regum de stirpe potentes,
Arverni populi progenere duces.
Vatibus antiquis æquatur acumine mentis:
Par illi nostro tempore nullus erit.
In prosa Cicero novus est, in carmine Maro:
Sicut Aristoteles disputat aut Socrates.
Æquiparat primos, superat cum laude secundos,
Qui nos eloquiis edocuere sacris.
Vix Augustinus subtilius abdita cernit:
Vix hunc Hieronymus ulla docere potest.

B Nil huic Grégorius clare blandeque loquendo:
Nil huic Ambrosius rhetoricando tulit.
De tanto sensu breviter quid sentio dicam,
Ne tibi sim, lector, rusticus, aut nimius.
Musicus, astrilogus, arithmeticus, et geometra,
Grammaticus, rhetor, et dialecticus est.
Sed jam pertimeo succumbere materiei,
Mores egregios dum recitare volo.
Obsecro quid primum referam? succurrite, musæ,
Dicite de tanto carmina digna viro.
Ingenio facili gravitas accedere morum
Raro solet, nec sunt hæc duo sæpe simul.
Inde magis stupeo, quod et in juvenilibus annis
Splendida lux juvenum Petrus utrumque tenet.
Cui merito laudem recitat studiosa juvenus,
Cui merito proprie nostra fit ejus honor.

A Laus etenim proprie nostra fit ejus honor.
A patre perpetuo datus est lux unica mundo,
Qua duce terrigenæ cœlica regna petant.
Simplicitas in eo simul, et prudentia regnant,
Jugis sobrietas, atque pudicitia.
Maxima virtutum comes illi semper adhæret,
Intus et exterius semper eam retinet.
Lingua referre nequit, quam sit discretus ubique,
Quamque sit ad cuncta congruus officia.
Non opus est multis implere volumina verbis:
Qui brevis et bonus est, ille poeta placet.
Cum bene, Petre, tuos aliquis laudaverit actus,
Alter Virgilius, alter Homerus erit.
Mitis, pacifice, clemens, affabilis apte,
Quam bonus existas dicere nemo valet.

(21) Nos rejecimus inter cæteros ipsius Petri Vener. versus.

Præbeat ergo locum nobis annosa senectus,
 Nec regimen sacrum sola tenere velit.
 Robusti juvenes animi virtute, venite.
 Vos populi sancti, publica cura decet.
 Hic est ad summos qui vos invitat honores,
 Quos sibi primævo sobria vita dedit.
 Hunc, Cluniacæ, tibi tellus Arvernica misit,
 Qua nihil uberius Gallia nostra tenet.
 Felix quæ tantum meruit producere fructum :
 Pluribus Ecclesiis edidit ipsa Patres.
 Semper clarorum genitrix solet esse virorum :
 Inde tibi datus est Odilo magnificus.
 Prodiit hinc etiam Juliani dulcis alumnus :
 Qui bene Turonicæ præfuit Ecclesiæ.
 Arva tuis scriptis veruant Arverna Sidoni,
 Et veteris linguæ tu reparator eras.
*Quando iterum pro reformanda monasteriorum pace
 advenit.*
 Dic mihi, Musa, quid est, quod sic Aquitania plau-
 [dit,
 Nec sua gaudia jam dissimulare potest ?
 Cur etiam tu, quæ nuper moerere solebas,
 Nunc hilari facie, carmina læta canis ?
 Tempore transacto solummodo flere juvabat,
 Et lacrymis lacrymas addere continuas.
 Has etenim solas nobis pius ille reliquit,
 Qui sub Patre Deo spes mea tota fuit.
 Hunc fortasse tibi venturum famâ susurrat ?
 Felix lætitiæ causa sit ista tuæ.
 Ast ego fallaci non possum credere monstro,
 Quod vix aut nunquam dicere vera solet.
 Quod tamen audivit. Jam fertur proximus esse :
 Portat eum pietas, pönite vincla, rei.
 Pictavis, exsulta, quia jam tua moenia lucent,
 Tuque suburbanæ nobilis aula loci.
 Quamvis schismaticos habeas, et seditiosos :
 Si pacem quæris, pax tua Petrus adest.
 Angeriacenses frustra producitis enses :
 Omnis conatus vester inanis erit.
 Nescitis, miseri, cui bellica tela paratis ;
 Hic est quem bello vincere nemo potest.
 Vultis scire quibus dux noster vincitur armis ?
 Redditè vos illi, mox superatus erit.
 Credite, quæso, mihi, mihi credite, quæso, sodales,
 Vestraque dura pio subdite colla Patri.
 Pacificus venit, nolite repellere pacem.
 Vult iterum vestros conciliare reos.
 Sic memores estis dulcedinis, ac pietatis,
 Quam profugis etiam fratribus exhibuit ?
 Sic memores estis doctrinæ spiritualis,
 Quam vobis toties lingua disertâ dedit ?
 Tunc geminata sacri fulgebant gaudia festi,
 Cum tantus nobis angelus hospes erat.
 Non fuit inter nos sub eodem tempore quisquam,
 In quo non ejus grâtia larga foret.
 Certabat pietas fervens in pectore sancto,
 Aut bona dândo bonis, aut miserenda reis.
 Quas tibi, summe Deus, laudês, quæ vota rependam,
 Tristitiam placuit cui relevare meam ?

A Jam fugiant lacrymæ, suspiria longa quiescant.
 Petrus adest, rediit maxima nostra salus.
 Mittis eum populis iterum, bone Rex, Aquitanis,
 Dum cupis Ecclesiam pacificare tuam.
 Auxiliare tuo, Rex invictissime, servo,
 Ut duplicata tibi lucra reportet ovanis.
 Hic tibi de multis placuit, qui signifer esset,
 Militibusque tuis civica jura daret.
 Qui nos instrueret, qui nos in agone doceret,
 Artibus Æthiopes vincere posse sacris.
 Hunc igitur nobis longævo tempore serva,
 Qui multos populos ad tua regna trahat.
 Lucifer in terris cœlesti luce coruscans,
 Porrige, quæso, pias ad mea verba manus.
 Suscipe dicta tui solita pietate poetæ,
 B Et minimi Petri carmina parva lege.
 Ille tuus minimus ego sum, Petre maxime, Petrus,
 Qui pro laude tibi parvula scripta dedi.
 Tempus erat primum, cum gens Aquitana trium-
 [phum
 Fecit in adventu, dux generose, tuo.
 Vix mihi notus eras, nisi quantum partibus istis
 Fama tui radios luminis intulerat.
 Nec poterat certe tam clara lucerna latere,
 Fixit in excelso quam Deus ipse loco.
 Totus ubique tuo fulgebat lumine mundus,
 Et toto celebris ibat in orbe sonus.
 De probitate tua, jam mens tibi nostra vacabat,
 Teque videre mihi maximus ardor erat,
 C Cum subito lætus circumsonat undique rumor,
 Jamque prius præsens fertur adesse Pater.
 Currimus extemplo, læti procedimus omnes,
 Plaudit in occursum sexus uterque tuum.
 Laudibus ergo novis sacra protinus aula resultat
 Nec laicus quisquam tunc sine voce fuit.
 Certatim ruimus sacros cernere vultus,
 Teque prior nostrum quisque videre cupit.
 O facies hilaris, nec honore severior ullo,
 Quam pia, pulchra, nitens, imperialis eras !
 Clamabant oculi germen regale venusti,
 Quique verecundus pinxerat ora rubor :
 Vestis, et incessus humili de pectore, testes,
 Dicebant mundum te reputare nihil.
 Quid moror ? ingrederis novus intra moenia pastor
 D Ingrediens offers oscula sancta gregi.
 Longa mihi fuit illa dies, audire volenti :
 Esset in eloquio gratia quanta pio !
 Nam laudata nimis fuerat facundia nobis :
 Sed quis eam digna laude referre potest ?
 Audivi, fateor, sed inenarrabile quiddam.
 Audivi linguam principis egregiam.
 Sermo potens, de te non audeo scribere quidquam,
 Ne tenuem calamum tam grave frangat opus.
 Te coram linguæ Cicero rex ille Latinæ,
 Si quid forte velit dicere, mutus erit.
 Tu Socratem vincis, reddis sine voce Platonem,
 Rhetoricos omnes tu trepidare facis.
 Obstupui, fateor, tanta dulcedine verbi,
 Incipiens mecum taliter ipse loqui.

Fama nihil dignum tanto pastore ferebas,
 Plus aliquid video vox tua quam cecinit,
 O miranda nimis virtus, et gratia regis,
 Qui tanto servos ditat honore suos!
 Quidquid enim sanctum, vel quidquid habetur ho-

[nestum,

Et quæcunque boni principis esse decet,
 Nobilitas, virtus, sapientia, sermo disertus,
 Illic sunt, huic homini gratia nulla deest.
 Tunc magis atque magis tua me dilectio traxit,
 Et totus rapior mox in amore tuo.
 Sessio, vox, vultus, incessus, et actio tota,
 In te lux hominum, plena decoris erant.
 Si residere tibi claustrali more placeret,
 Terrebat species relligiosa leves.
 Si jucundari privata locutio vellet,
 Sermo repellebat tristia cuncta tuus.
 Si iucunda forent semoto verba rigore
 Semper erant sancto seria mista joco.
 Nec dulcedo Patris monachi gravitate carebat,
 Nec monachi gravitas absque decore fuit.
 Quanta sit in culpis discretio percutiendis,
 Quis bene, quis digne commemorare potest?
 Cum tu discernis, pietas sic temperat iram,
 A te puniri quærat ut ipse reus.
 Soli plectuntur virga graviore rebelles,
 Audeat esse tuo si quis in imperio.
 Verum quid facio? si linguis mille sonarem,
 Non posset calamus cuncta referre meus.
 Qui neque tunc potuit, licet hoc tentaverit ipse,
 Præsentans magno munera parva viro.
 Tantus namque pii fuit in me fervor amoris,
 Ut mihi sæpe loquens, talia verba darem.
 Quid facis, infelix, et cur tua musa quiescit,
 Teque pio dubitas insinuare Patri?
 Crede mihi, pius est, non dedignabitur ullum,
 Qui se sponte suo voverit obsequio.
 Nunquid amor tantus propria mercede carebit?
 Aut labor iste tuus nunquid inanis erit?
 Sic ego commonitus præsumpsi de pietate:
 Et plusquam merui, de pietate tui.
 Suscepit parvum pietas amplissima carmen:
 Suscepit servi parvula vota sui.
 Quid tibi lux orbis pro tanto munere reddam,
 Quod fuit in manibus pagina nostra tuis?
 Legerunt oculi paupercula dicta beati:
 O quam læta dies exstitit illa mihi!
 Illa dies totis a me celebrabitur annis:
 Qua Pater et Dominus factus es ipse meus.
 Sed cito, proh dolor! hæc habuerunt gaudia finem:
 Tempora lætitiæ parva fuere meæ.
 Discessit sine me, sine quo mihi vivere mors est,
 Discessit Pastor, me remanente, pius.
 O mea magna salus, cur me sic deseruisti?
 Et cur tam subito perderet te merui?
 Cur non illud iter, saltém gradiendo, peregi?
 Cur non vel famulus sive pedester eram?
 Quælibet et nostro penderet sarcina collo,
 Ut possem servis servulus esse tuis?

A Certe nulla meum tardassent aspera cursum
 Vicisset miseris hæc via longa pedes.
 At nimis infelix, nec tanto dignus honore,
 Factus sum vacuus spe fugiente mea.
 At tamen abscedens hæc ultima verba dedisti.
 Quæ quasi Patris adhuc pignora certa gero:
 Petre, recepturus te desero, desine flere:
 Transacto modico tempore noster eris.
 En ego jam multos transegi flebilis annos,
 Et promissa Patris dulcia non video.
 Hactenus in lacrymis ex illo tempore vixi,
 Nec mea mens ex tunc absque dolore fuit.
 Quamvis exstiterint revelantes pectora quidam,
 Te memorem nostri qui retulere mihi.
 Sis memor ergo mei, precor, o dulcissime rerum,
 B Respiciat lacrymas cura paterna meas.
 Evigilet pietas, qua semper totus abundas.
 Et cujus sentit naufragus omnis opem.
 Quid sic ardentem cupiam, si forte requiras:
 Nil aliud prorsus quam tuus esse volo.
 Me tibi perpetuum devovi tradere servum:
 Te volo post Christum semper habere Patrem.
 Redde Petrum Petro, minimum, Petre maxime,
 [summo:

Sic tibi sit Petrus claviger ille pius.

Sic in te magni sapientia crescat Odonis:

Ordinis ipse viam sic reparare queas.

Lucida Majoli sic in te vita resurgat:

Plurima sic Domino de grege lucra feras.

C In te sic Odilo, magnusque refloreat Hugo,
 Spiritus amborum sit tibi, Petre, duplex.

*In laude triumphæ ejus Romæ habitæ contra Pontium
 et Pontianos, qui memoratum Petrum ab abbatiâ
 dignitate extrudere moliebantur.*

Jam tibi, Petre, novi celebrantur ubique triumphæ:

Jam tibi sub pedibus gens inimica jacet.

Jam, Pater egregie, quia victor ab Urbe redisti,

Pontionitarum perfida lingua silet.

Ora proterva canum rabidos posuere latratus;

Sensibus amissis corda maligna stupent.

Non ita sacrilegi contingere posse putabant,

Cum vomerent rigidas ore tumente minas.

Cum sibi plaudentes similem revocasse magistrum,

Criminibus variis libera frena darent.

D Vere nulla potest hominum versutia summi

Judicis æternum vertere consilium.

Salve, magnorum fortissime victor agonum,

Salve, cui Christus ensis et hasta fuit,

Vicisti, dilecte Deo, frustra que profanus.

Exeruit vires in tua damna furor.

Ecce, velit nolit, gens impia, turba rebellis,

Cluniacus totus ad tua jussa tremit.

Ecce, velit nolit, regalia sceptrâ tenebis,

Atque triumphator imperiosus eris.

Quid facis, impietas? quid bruto pectore versas?

Quid loqueris? certe nil prohibere potes.

Certe Petrus adest, Petrus abbas Cluniacensis,

Petrus mors vitii, exitiumque tuis.

Cujus dura satis tua sentiet arma libido,

Cujus non fugies plebs scelerata manus.
 Quo regnante nihil poterat regnare superbum,
 Quo duce criminibus jam via nulla patet.
 Iste, licet doleas, licet hoc nullatenus optes,
 Victor magnificus jam sua jura tenet.
 Gens inimica Deo, voluisti, nec potuisti :
 Sed Deus ut voluit, mox etiam potuit.
 Tu reprobare probum reprobata mente volebas,
 Noluit hoc Christus, et tibi posse tulit.
 Cui merito soli grates et munera laudis
 Solvimus ob nostri mira trophæa ducis.
 Qui de tam validis ereptum cladibus illum,
 Alta super populos sceptrâ tenere facit.
 Plaudimus ergo tuis, pastor venerande, triumphis,
 Reddimus et summo debita vota Deo.
 Sic probat ipse suos per multa pericula servos :
 Sic inimicus eo præcipitante furit.
 Sic dedit esse malis bonus auctor in ordine rerum,
 Ut pereat reprobus proficit unde pius.
 Vivit enim justo vir iniquus, justus iniquo,
 Ut veterum Patrum pagina sacra docet.
 Læsa quidem modicum respublica nostra videtur :
 Multa sed hæc nobis læsio lucra refert.
 Miro namque modo res contigit, unde nocere
 Se putat impietas, hinc bona multa facit
 Nulla tibi deerat juvenis perfectio, sancte,
 Jam poterat Patres æquiparare tuos.
 Solum restabat, ne lux sub nube lateret,
 Sed toto radios spargeret orbe suos.
 Hactenus Oceanus te noverat, atque tuarum
 Conscia virtutum Gallia sola fuit.
 Dumque sibi soli tantum genuisse patronum,
 Plauderet egregio germine facta potens,
 Est nova causa novi divinitus orta triumphi.
 Quo tibi Romanum jam favet imperium.
 Ipsaque sacra tuas admirans curia vires,
 Totius ad mundi frena regenda vocat.
 Quid Latias urbes, qui Rheni littora, quidve
 Pannonicam gentem proxima regna loquar ?
 Jam tua barbaricos penetravit gloria fines,
 Laudat et indomitus bella peracta Gethes.
 Quemque prius modico certaminis igne probatum,
 Pars sibi terrarum fecerat una ducem :
 Nunc ope cœlesti divinitus hoste fugato,
 Tota triumphantem terra videre cupit.
 Grande lucrum facimus, quia causa schismatis hu-
 [jus,
 Corruit ex toto perfidus ille draco.
 Cumque caput lubricum sustollere nititur anguis,
 Rumpitur, et moriens atra venena vomit.
 Interiere nigri præstigia sæva colubri,
 Nec patitur monstrum vivere Roma diu :
 Sed mox ancipiti gladio fera colla trucidans
 Defendit Petrum Petrus ab hoste suum.
 Non poterunt ultra sub ovini velleris umbra
 Horrida magnanimi membra latere lupi.
 Omnia quæ fuerant habitu pietatis aperta,
 Sacrilegæ mentis impia fūrta patent
 Tutius Eridani coluisset fertile litus,

A Et nocet Italicum deseruisse solum.
 Hic illum sacri sententia prima senatus,
 Heu ! male vicino truserat exsilio.
 Tentavit proprias eremita relinquere silvas,
 Et semel abjecto rursus honore frui.
 O quantos populos rabies vastasset iniqua,
 Ni celerem nobis Roma tulisset opem !
 Quanta diabolico cecidissent agmina telo,
 Plebis et indoctæ quanta ruina foret !
 Unum de magnis subito advenisse prophetis,
 Rumor in occiduis partibus ortus erat.
 Jamque novam sectam vulgaris fecerat error,
 Dum putat hunc aliquem rustica turba Deum.
 Iste novum Moysen, hic Daniel, ille Joannem :
 Alter Eliseum, vel Salomona vocat.
 B Alter eum tenui circumdare brachia ferro,
 Martyriique novum fert tolerare genus ;
 Alter ab humanis epulis omnino sequestrem,
 Non nisi cœlestem sumere posse cibum.
 Quilibet altari nudis assistere plantis,
 Laudat, et innumeras continuare preces.
 At qui majori fuerat phantasmate lusus,
 Clamitat in medio taliâ verba foro
 Currite languentes, hominemque requirite san-
 [ctum.
 Currite, Martinus ecce secundus adest.
 Cui placuit spretis Cluniensibus, ut per arenas,
 Trans mare Tyrrhenum quæreret ipse Deum
 Nunc igitur rediens, ut pristina jura reposca
 Angelico monitu plurima signa facit.
 C Forsitan ille prior Martinus in orbe revivit,
 Qui solo nutu dissipat omne malum.
 Sed quis tot vana furiosi somnia vulgi,
 Vel ridere satis, vel memorare potest ?
 O quoties, electe Deo, trepidavimus omnes ;
 Utpote quos verus sollicitabat amor ?
 Ne levibus nugis gravitas Romana faveret,
 Verteret et lubricus sobria corda magus.
 Neu doctos etiam Brutos, rigidosque Catones
 Tentaret variis illaqueare dolis.
 Triste quidem dictu, sed maximus ille Girardus,
 Proh dolor ! hac potuit calliditate capi.
 Quæ foret ulterius spes, si sacer ipse senatus,
 Urbsque Quirinalis tota faveret ei ?
 D Sed procul egregia Deus hoc avertat ab urbe,
 Quæ sub se populos totius orbis habet !
 Nil ibi sacra fides damnosum pertulit unquam,
 Quo fidei magnus sceptriger ille sedet.
 Cujus purpureo fundati sanguine muri,
 Nec sævas hiemes, nec fera bella timent.
 Non impar Paulus eadem quoque mœnia servat,
 Et simul ambo tenent imperiale decus.
 Tantis principibus commissam coelitus urbem,
 Nullius erroris secta nocere potest.
 Vobis ergo Patres, summique Tonantis amici
 Carminis ac laudis vota referre libet.
 Vos etenim spectat specialiter iste triumphus,
 Quorum pro vestro milite pugna fuit.
 Hic est ille bonus miles quem vos voluistis,

Primum castrensium ordinis esse ducem.
 Sub vestris aquilis juveniles egerat annos,
 Et virtute suos vicerat ipse dies.
 Sæpe ferum sacris hostem contriverat armis,
 Sæpe graves ruerant ipsius ense Gothi.
 Sæpius Æthiopes gelida sub nocte vagantes,
 Sæpe Moabitas depopulatus erat.
 Multoties etiam de regibus Assyriorum
 Retulerat forti clara trophæa manu.
 Denique nullus eum bellorum frangere terror,
 Nulla sibi poterat flectere barbaries.
 Senserat hoc certe vestra experientia, Patres :
 Nil vos in rerum conditione latet.
 Certe vos aliquid juveni vidistis inesse,
 Unde suis posset patribus esse Pater.
 Nescio quid vobis ætate reluxit in illa,
 Cui merito summus conveniebat honor.
 Nec frustra rapitur de tot legionibus unus,
 Qui cum Cæsaribus publica jura regat.
 Archisenatores, quibus orbis Conditor ipse
 Romani imperii frena regenda dedit :
 Non sine consilio cœlesti credo fuisse
 Quod prope civili jam titubante statu,
 Dum veneranda cohors de principe constituendo,
 Arcanum vestri consulit arbitrii.
 Sit quasi præcipue regali dignus honore,
 Solus de multis millibus iste placet.
 O quibus æthereas aperire et claudere portas,
 Et secreta Dei cernere cuncta licet !
 Vobis nosse datum est, quænam fuit illa suarum
 Virtus, quæ meriti gratia tanta sui.
 Unde oculis vestris, quos nulla abscondita fallunt,
 Sic placuit Petrus, duxque Paterque pius.
 Nam vere felix, omnique colendus honore,
 Judicio vestro qui bonus esse potest.
 Felix, a vobis qui fortior esse putatur
 Omnibus, et summo dignior imperio.
 Inde procul dubio mihi pridem claruit, istum
 Nulla virtutis dote carere virum.
 Nec veluti quosdam crebro affectare videmus.
 Sanguinis exigui, quod sibi vena negat.
 Sic habet iste aliquid, perpes cui jure paterno,
 Religionis inest, ac probitatis amor.
 Has habuisse sui veteres, atavique probantur :
 Has habuit, coluit semper uterque parens.
 Nonne Arvernorum clarissima gloria quondam
 Exstitit, et patriæ lumen, honorque suæ
 Divus Mauritius, quem nostra Aquitania raptum
 Deflet adhuc, cum quo decus atque potentia gentis
 Tota sepulta foret, nisi quod generosa remansit
 Progenies, in qua veluti transfusa relucet
 Nullo dissimilis, patriæ virtutis imago ?
 Terge igitur lacrymas, Aquitania : quidquid in illo
 Mortali pro lege viro periisse dolebas,
 Sacra tibi soboles multo cum fœnore reddit.
 Nec facile advertas pulchra de conjugate natos,
 Tam sunt egregii, morumne, an divitiarum
 Fecerit hæredes senior Mauritius. atqui
 Vivere totus adhuc in fratribus Otto videtur.

A Cumque eadem pietas, virtusque simillima Patri
 In septem reliquis miro splendore nitescat :
 Tu tamen inter eos, dux noster et inclyte pastor,
 Splendidus rutilans, ut cætera lucifer astra,
 Clara tui generis radiando sidera vincis.
 Felix mater, ave, cui tales edere partus,
 Virgo Maria dedit : tu nostri temporis ævo
 Profers occiduis ingentia lumina terris.
 Cumque alias superes felici germine matres,
 Tu quoque in egregio meruisti vincere Petro,
 Quem pius ille parens hominum rectorque serenus
 Propterea ad summos conscendere jussit honores,
 Ut bene pro patriis pugnando legibus, omnes
 Antiochi vires bellorum turbine frangat,
 Et renovet nostro Machabæi tempora seculo.
 B Vos autem summi qui regna tenetis Olympi,
 Vos, inquam, Patres, ad quos mea Musa recurrit,
 Carmine finito, quid vestra in laude peregi,
 Auxiliatores votorum posco meorum.
 Nunc igitur primum te, cœli janitor alme,
 Qui, tuus ut miles Cluniensia sceptrâ gubernet,
 Præcipitas reprobam sacra de sede tyrannum,
 Per tua in æquoreis vestigia fluctibus olim,
 Per fidei titulos, et per tibi tradita jura,
 Per Latium Romamque tuam, clavesque per illas,
 Quæ possunt reserare polos, et claudere cui vis,
 Perque sacrum quo sic a te est dilectus amorem,
 Ut solus populis ex omnibus ipse placeret,
 Qui dux castrorum fieret princepsque tuorum :
 C Obsecro, supplico, postulo, flagito, deprecor, oro.
 Fac meminisse sui Petrum, Petre maxime, Petri.
 Te quoque, Paule sacer, cujus doctrina salubris
 Ecclesiam Christi toto fundavit in orbe,
 Te, vas electum, tuba cœlica, maxime præco,
 Poscimus, exaudi nostri suspiria voti.
 Ambo simul, domini et Patres, succurrite, quæso,
 Ut pius, egregius, mitissimus, atque benignus,
 Cum peragrando sui longe lateque profusi
 Imperii terras, urbes, castra, oppida, villas,
 Nobilium procerum sese comitante senatu,
 Dignatus fuerit nostras invisere partes,
 Totaque quam gemino terrarum limite gentem
 Ultimus Oceanus Ligerinaque littora claudunt,
 Ingentes dederit pro tanto principe plausus,
 D Ac populorum concurrentibus undique turbis,
 Quisque videre prior vultus properaverit illos,
 Qui desperatas faciunt hilarescere mentes,
 Qui tristes homini possunt dissolvere curas ;
 Tunc mihi magnorum longe post terga virorum,
 Ignoti vulgi numerosa in plebe latenti,
 More suo sacram dignatus tendere dextram,
 Serve meus, dicat, accede, et alacrior esto.
 Non ultra factis promissa implere morabor.

Quando ad Aiam insulam transfretavit.

Dum placet Aïenses, pie pastor, visere fratres,
 Obsequium præstant ipsa elementa tibi.
 Totus opertus erat pluviis australibus æther,
 Ut tua vela videt territus imber abire.

Ne tumidæ fierent sævis aquilonibus undæ,
 Mox ut eas intras, ventus et aura fugit.
 Multa polum nubes caligine texerat atra:
 Te ascendente ratem cuncta serena patent.
 O sacer et felix, cui tam gratanter obedit,

A Summa Dei virtus quidquid in orbe creat!
 Jam memor esse tui dignare vir inclyte servi,
 Obsecro ad effectum jam mea vota trahe.
 Fac me posse tuos Clunienses cernere tecum!
 Sit honor et virtus, vitæque longa tibi!

EJUSDEM PETRI AD CALUMNIATOREM.

Scio invidiam, quandiu hoc sæculum steterit, nunquam penitus morituram. Quamvis ergo unde mihi inuideatur ego non habeam, quis enim pauperi invidet? providenda tamen responsio est his qui sanctissimos se arbitrantur, nos quasi de vanitate forsitan et adulatione notabunt. Quibus nos apertissime respondemus hanc nostram paginulam non adulationi, sed communi utilitati servire. Audiatur igitur noster iste sanctissimus quæ sit hujus rei utilitas. Naturale quodammodo et proprium est nobilium et ingenuorum animorum, quanto majoribus laudibus attolluntur, tanto amplius ad probitatem eniti. Et quidem mihi, quod viro reverentissimo, cujus laudes parumper attentare præsumpsi, nulla desit perfectio, luce clarius constat. Sed quia omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est descendens a Patre luminum (*Jac. 1*), quoties in aliquo Dei gratiam prædicamus, ad ipsum sine dubio largitorem tota laus ipsa refertur. Scriptum est: *Laudate Dominum in sanctis ejus* (*Psal. 148*). Quod si opponatur, sanctos post hanc solummodo vitam debere laudari, nos e contra referimus ipsum Dominum Christum Joannem Baptistam adhuc in carne viventem laude præcipua commendasse (*Matth. 23*), Nathanael quoque ad se venientem verum sine dolo Israelitam vocasse (*Joan. 1*). Item legimus Paulum apostolum discipulos vel coapostolos suos multoties summis laudibus extulisse. Ipse etiam dixit: *Honore invicem prævenientes* (*Rom. 12*); et, *cui honorem, honorem* (*Rom. 13*). Sulpitius Severus, beatissimo adhuc vivente Martino, multa de virtutibus ejus scripsit. Celeberrimi Patres Ecclesiæ, Augustinus, Hieronymus, Ambrosius, Paulinus multis sese alterutrum laudibus honorant. Ex quibus etiam beatus Paulinus jam apud Nolam Campaniæ relicta sæculi dignitate presbyter et monachus, in laude magui imperatoris Theodosii librum elegantissimum legitur conscripsisse. Sidonius vir eruditissimus, et ardentissimi ingenii, ex præfecto et consule antiquus Arvernorum episcopus, quantis præconiis omnes pene sui temporis illustres viros efferat, epistolæ ipsius tam in metro quam in prosa elegantissimæ, intelligentibus testes existunt. Sed et inclytus martyr Cyprianus, quibus laudibus vel papam Cornelium, vel Celorinum lectorem, aliosque sanctos adhuc cum diabolo et mundo pugnantem in suis epistolis prosequatur, clara est. Fortunatus etiam noster Pictaviensis sive

presbyter sive episcopus, qui satis in poetica claruit, Gregorium Turonicum, plurimosque alios episcoporum sui temporis, regem quoque Sigibertum, quam plausible panegyrico extulerit, non ignoramus. Tempus mihi priusquam sermo deficiet, si singillatim dicere cœpero, quot vel quanti Patres nostri et viri religiosissimi mutuis sese laudibus honorare, commendare, exhortari, non adulationis causa (ut quidam nostrorum temporum imperitissimi, et antiquitatis omnino nescii, somniant) sed quadam humanitatis ac pietatis honestissima consuetudine, studuerunt. Jam vero si ad gentiles philosophos veniamus, quis eo tempore vel historiam vel liquid ad liberalium artium disciplinam pertinens, nisi in laudibus regum aut imperatorum scribebat? De quorum numerosa multitudine illud mihi occurrit, quod vir gravissimus Tullius in libris De republica scripsit, scilicet principem civitatis gloria esse alendum, et tandiu stare rempublicam, quandiu ab omnibus honor principi exhiberetur. Sufficiant ista invidiæ, jamque noster iste sanctissimus erubescens, dominos et Patres nostros debitis laudum præconiis reverenter a nobis excoli atque honorari permittat. Nam qui bene laudabilis est, nunquam de virorum laudabilium laudibus irascetur.

Adversus Barbarum.

Barbare crudelis, homo bestia, livida pestis,
 Carpere qui laudès Petri Venerabilis audes,
 Non habeo mirum, te nobis frendere dirum.
 Nam quod sic sævis, proprium solet esse Suevis
 More tuæ gentis de nostro carnine sentis.
 Quid laus, quid carmèn, quid vitæ dulce levamen,
 D Quid pax, quid pietas, quid virtus, quid sit honestas,

Barbare, tu nescis, ideo livore tumescis.
 Ergo tace, Cymber, ne te meus obruat imber.
 Si non desistis, non solum versibus istis,
 Sed multis libris indicam prælia Cymbris:
 Et genus omne tuum luet impia crimina tecum.

Epitaphium Gelasii papæ secundi.

Vir gravis et sapiens actu, verboque Joannes,
 Cum prius ex monacho pro multa strenuitate
 Archilevita foret, et cancellarius urbis,
 Præsule Paschali meritis ad sidera raptis,
 Præmeruit tandem sacram conscendere sedem,
 Dignus post primum Gelasius esse secundus.
 Sed quia rege fuit non præcipiente levatus,